

Tom VII

Kraków 2012

NOTAE NUMISMATICAE
ZAPISKI NUMIZMATYCZNE

VALANTIN NAUMOVIČ RIABCEVIČ

Państwowy Uniwersytet Białoruski, Mińsk

Znaleziska brakteatów, imitujących kufickie dirhamy, z terytorium współczesnej Białorusi^{1,*}

Wiek IX–X w historii Rusi jawią się współczesnym numizmatom jako okres dirhama – srebrnej monety arabskiego kalifatu, znajdującej się wówczas w powszechnym obiegu na jej rynkach. Wraz z końcem X w. zaczął się okres dominacji zachodnioeuropejskiego srebrnego denara, jednakże znaczna część dirhamów pozostawała w obiegu także w XI stuleciu.

W 922 r. arabski autor Aḥmad ibn Faḍlān przedstawił kalifowi al-Muqtadirowi bi-llāh sprawozdanie (raport) ze swego rocznego pobytu w nadwożańskiej Bułgarii. Opisując spotkania z kupcami – „Rusami”, podaje on: „Każda z ich kobiet ma na piersi umocowane puzderko (448), czy to z żelaza, czy ze srebra, z miedzi, czy [wreszcie] ze złota (449), stosownie do majątku jej męża i rozmiarów tegoż [majątku]. Przy każdym puzderku jest pierścień, do którego przymocowany jest nóż, również [zawieszony] na piersiach (450). Na szyjach noszą naszyjniki (451) ze złota i srebra, gdy bowiem mąż („Rus” – V. R.) posiada dziesięć tysięcy

197

¹ V.N. RIABCEVIČ (1934–2008), wybitny białoruski historyk i numizmatyk, profesor katedry archeologii i nauk pomocniczych historii Państwowego Uniwersytetu Białoruskiego, autor 4 monografii, około 100 artykułów i 300 haseł encyklopedycznych; por. I. KOLOBOVA, „Naučnaja diejatielnost’ V.N. Riabceviča”, *Bankaŭski viesnik*, Sakavik 2010, s. 6–8; A.A. JEGORIEJČENKO, „Pamjaci vučonaha. Valentin Naumovič Riabcevič”, *Viestnik BGU*, 2008, ijuł’, Serija 3, No 2, s. 95; „Pamjaci Valjancina Naumaviča Rabcėviča”, [w:] T.A. DŽUMANTAJEVA (red.), *Gistorija i archealogija Polacka i Polackaj zjamli*, Polack 2009, s. 7–8. Autor przesłał tekst niniejszego artykułu niedługo przed śmiercią. Mimo braku możliwości wykonania korekty i przedyskutowania niektórych, nie w pełni wyjaśnionych kwestii Redakcja *Notae Numismaticae – Zapisków Numizmatycznych* zdecydowała się na publikację tekstu bez zmian. Uzupełnione zostały natomiast ilustracje, których brakowało w oryginalnym manuskrypcie. Wielki wkład w przygotowanie tekstu wniósł dr Wital Sidorowicz z Gabinetu Numizmatycznego Państwowego Uniwersytetu Białoruskiego, który skonsultował tekst oraz pomógł w pozyskaniu fotografii naśladowczych brakteatów pochodzących ze skarbu Garaŭlany (II) i znaleziska z miejscowości Kazłoŭcy, a także dostarczył mapę znalezisk brakteatów na terytorium Białorusi. Redakcja pragnie również wyrazić wdzięczność p. Mikołajowi Plawinskiemu, kierownikowi Działu Archeologii, Numizmatyki i Broni Narodowego Historycznego Muzeum Białorusi, za użyczenie i wyrażenie zgody na publikację fotografii brakteatów ze skarbu Garaŭlany II. Dziękujemy również p. Dorocie Malarczyk za generalną konsultację tekstu.